

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ¹

«Ένα δέντρο μεγαλώνει παντού»

Τασούλα Τσιλιμένη

Εικονογράφηση: Χαρά Μαραντίδου

Εκδόσεις: Καλειδοσκόπιο, 2024

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί συχνό θέμα στην παιδική λογοτεχνία τις τελευταίες δεκαετίες. Στόχος των συγγραφέων είναι η ευαισθητοποίηση των μικρών σε ηλικία αναγνωστών και η καλλιέργεια της αγάπης τους για τη φύση και τα αγαθά που αυτή προσφέρει.

Το θέμα της αξίας της φύτευσης δέντρων στις μεγαλουπόλεις πραγματεύεται το νέο εικονογραφημένο βιβλίο της Τασούλας Τσιλιμένη με τίτλο «Ένα δέντρο μεγαλώνει παντού» από τις εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. Το δέντρο, συχνό θέμα των λαϊκών παραμυθιών, της παγκόσμιας πεζογραφίας και ποίησης, εμφανίζεται συχνά στο έργο της συγγραφέα, όπως στα εικονογραφημένα της βιβλία «Δέντρο από αγάπη» και «Το μήνυμα της αγάπης» και στην ποιητική της συλλογή «Η γυναίκα δέντρο». Όπως και η ίδια γράφει η εικόνα του δέντρου κυριαρχεί μέσα της από τη μικρή της ηλικία: «Νιώθω η ίδια...δέντρο, που ανθίζει, καρποφορεί, χάνει τα φύλλα του, γυμνώνεται και...ξαναπροσπαθεί κι ανθίζει. Η αγάπη μου γι' αυτά διαποτίζει και τα κείμενά μου συχνά, με αποτέλεσμα το δέντρο να βρίσκεται σε πολλά βιβλία μου (για παιδιά ή ενηλίκους)»².

Ήδη με τον τίτλο η συγγραφέας περνάει στον αναγνώστη το μήνυμα του περιεχομένου όλου του βιβλίου: Ένα δέντρο μπορεί να φυτρώσει και να αναπτυχθεί παντού, ακόμη και στις τσιμεντοπόλεις. Στο εξώφυλλο, κεντρική θέση κατέχει το δέντρο, το μέγεθος του οποίου καλύπτει έκδηλα και το μεγαλύτερο μέρος της σελίδας. Ο κορμός του ζωγραφισμένος, όχι με πράσινο, αλλά με ροζ, δίνει την αίσθηση κεντρικής αιμοφόρας αρτηρίας, η οποία μαζί με τα κλαδιά και τις ρίζες, που απεικονίζονται σαν αιμοφόρα αγγεία, χαρίζουν αίμα-ζωή, αλλά και χρώμα στο γκρίζο χρώμα της πόλης. Δύο χέρια που βγαίνουν από τα παράθυρα της πολυκατοικίας που υπάρχει πίσω από το δέντρο, το αγκαλιάζουν προστατευτικά και με αγάπη. Γλάστρες με δεντρίλια και ύπαρξη πρασίνου στους εξώστες, υποδηλώνουν ότι πολυκατοικίες και πράσινο μπορούν να συνυπάρξουν. Η παραπάνω εικονογράφηση υποστηρίζει το μήνυμα του τίτλου, ο οποίος αναγράφεται στα φυλλάκια του δέντρου. Κύρια θέση στο εξώφυλλο κατέχει, επίσης, ο γαλάζιος ουρανός, ενώ οι γκρίζες πολυκατοικίες υπολείπονται σε μέγεθος του δέντρου

¹ Ο Χρήστος Χαρακόπουλος είναι υποψήφιος Διδάκτωρ του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Εργάζεται ως φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη δημιουργική γραφή, στη διδακτική της λογοτεχνίας, στην παιδική λογοτεχνία και στην αξιοποίηση των ΤΠΕ.

² Από την Περιγραφή του βιβλίου στην ιστοσελίδα του εκδοτικού οίκου: <https://kaleidoscope.gr/el/-/9789604712861-ena-dentro-megalonei-pantou-759.html>

και του ουρανού, μια και ζητούμενο για τους κατοίκους των μεγαλουπόλεων αποτελούν τα δέντρα και η θέαση του γαλάζιου ουρανού και λιγότερο οι πολυκατοικίες.

Το βιβλίο ξεκινάει με γκρίζες εικόνες της σύγχρονης τσιμεντούπολης, όπου το ελάχιστο πράσινο προσπαθεί πεισματικά να επιβιώσει. Το γκρίζο χρώμα της πόλης διαδέχεται το καφέ του χώματος και η εικόνα της εξελικτικής ανάπτυξης ενός σπόρου σε μικρό φυτό. Η ιστορία αρχίζει και διαδραματίζεται σε «μία γκρίζα και άχρωμη πόλη», όπου ζει ένας άντρας που αποτελεί τυπικό παράδειγμα αλλοτριωμένου κατοίκου των σύγχρονων μεγαλουπόλεων: είναι μόνος του, κατοικεί σ' ένα σπίτι που δε διαφέρει από τα άλλα, εργάζεται από το πρωί μέχρι το βράδυ και υπομένει τους γρήγορους ρυθμούς της μεγαλούπολης. Η ρουτίνα αυτή τον έχει κουράσει ψυχικά και δεν έχει κέφι για επικοινωνία ούτε για να κάνει ένα τηλεφώνημα στον φίλο του που κατοικεί στην άλλη άκρη της πόλης. Η συγγραφέας καταφέρνει από την πρώτη κιάλας σελίδα της ιστορίας να αποτυπώσει την εικόνα του ανθρώπου των σύγχρονων μεγαλουπόλεων τονίζοντας με επαναλήψεις το γκρίζο χρώμα της ζωής του: «γκρίζα πόλη», «τον είχε κουράσει αυτή η γκρίζαδα», «έγινε ένας γκρίζος άνθρωπος σε μία γκρίζα πόλη» (σ. 6). Η ζωή στην πόλη είναι βαρετή, ακόμη και τις Κυριακές, ο άντρας δυσκολεύεται να δει «έστω και μια λωρίδα ουρανό», ενώ τα ελάχιστα δέντρα προσπαθούν και αυτά να δραπετεύσουν. Η ατμόσφαιρα της ζωής σ' αυτήν την πόλη αποδίδεται επιτυχημένα και από την εικονογράφηση, όπου στις πρώτες σελίδες υπερτερούν σε μέγεθος οι γκρίζες και σκουρόχρωμες πολυκατοικίες, έναντι του γαλάζιου ουρανού.

Τη στατικότητα και τη μονοτονία στη ζωή της πόλης έρχεται να ταράξει η δύναμη της φύσης και μάλιστα του ανέμου, ο οποίος προσωποποιημένος ως επισκέπτης βαρέθηκε «σ' αυτήν την τόσο γκρίζα πόλη», όπου «οι άνθρωποι δεν γελούσαν. Τα σπίτια δεν είχαν κήπους. Τα πάρκα ήταν μικρά» (σ.11). Ο άνεμος, λοιπόν, αποφασίζει να παίξει σκορπίζοντας μικροαντικείμενα στην πόλη, αλλά και στέλνοντας εμμονικά σπόρους στον άντρα, ο οποίος αποφασίζει να τους φυτέψει σε γλάστρες. Από το σημείο αυτό αλλάζει η ζωή του. Ο «γκρίζος άνθρωπος» (σ. 6) βρίσκει ένα ενδιαφέρον στη ζωή του και δεν είναι πια μόνος «πριν φύγει για τη δουλειά, τούς έλεγε καλημέρα...άνοιγε το παράθυρο και τους μιλούσε» (σ. 20). Ξαναβρίσκει το κέφι του «όσο πλησίαζε η ώρα να σχολάσει, τόσο μεγάλωνε το χαμόγελό του» (σ.21), «γύριζε στο σπίτι χαρούμενος» και αποκαθιστά την επικοινωνία με τον φίλο του «άρχισαν να συναντιούνται πιο συχνά» (σ. 25), ενώ οι δύο φίλοι σχεδιάζουν πλέον «πόλη με ολάνθιστα δέντρα» (σ. 25). Η Τασούλα Τσιλιμένη καταφέρνει με τρόπο ευρηματικό να παρουσιάσει στους μικρούς της αναγνώστες τον ευεργετικό ρόλο των δέντρων και του πρασίνου στις μεγαλουπόλεις, μέσα από την αντίθεση των συναισθημάτων που βιώνει ο ήρωας της ιστορίας, αλλά και ο κάθε κάτοικος της μεγαλούπολης, όταν ζει σ' ένα μουντό περιβάλλον, με λίγα δέντρα και η χαρά που αισθάνεται, όταν γεμίζει η πόλη με δέντρα, πράσινο και χρώμα.

Την αντίθεση αυτή κάνει αισθητή και η Χαρά Μουραντίδου, η οποία εικονογραφεί με διάφορες αποχρώσεις του γκρίζου χρώματος και σκούρα χρώματα τις πρώτες σελίδες του βιβλίου, ενώ με την αλλαγή που φέρνει ο άνεμος στην ιστορία και με το φύτευμα των δέντρων, οι εικόνες του βιβλίου γεμίζουν με έντονα χρώματα, όπως το πράσινο, το γαλάζιο, το κίτρινο, το πορτοκαλί και το ροζ, υποδηλώνοντας με επιτυχία το

πέρασμα από την κατήφεια των κατοίκων της πόλης στη χαρά: «είδα χαρούμενους ανθρώπους να φωτογραφίζονται [...] κάτω από ροζ ομπρέλες που σχημάτιζαν τα δέντρα» (σ.27).

Με το φύτευμα των δέντρων και την αλλαγή στην εικόνα και στην χαρούμενη ατμόσφαιρα της πόλης η τριτοπρόσωπη αφήγηση σταματά. Ακολουθεί πρωτοπρόσωπη αφήγηση, όπου ακούγεται η φωνή της αφηγήτριας: «όταν βρέθηκα κάποια άνοιξη σ' αυτήν την πόλη, περπάτησα σε δρόμους με αλέες από ανθισμένες κουτσουπιές» (σ. 26), «φεύγοντας, στην τσέπη μου είχα κρύψει ένα σκούρο, ξερό φασόλι που βρήκα κάτω από την πιο μεγάλη κουτσουπιά της πόλης» (σ. 28), περιστατικά που αποτελούν προσωπικά βίωματα της συγγραφέα, στην οποία από μικρή ηλικία άρεσε να μαζεύει και να φυτεύει σπόρους, όπως και να περπατά στη φύση. Η εικονογράφηση ολοκληρώνεται «κυκλικά» με την εξέλιξη του μικρού σπόρου (σσ. 4-5) σε ολοκληρωμένο πια φυτό (σσ. 30-31).

Το βιβλίο, εκτός από την ευχάριστη ανάγνωση και το μήνυμα που περνάει σε παιδιά και μεγάλους, μπορεί να αξιοποιηθεί για δραστηριότητες, όπως φύτευμα σπόρων, φυτών και δεντρίλιων, ζωγραφική, δημιουργική γραφή και δραματοποίηση. Οι δράσεις αυτές, μπορούν να συμπληρώσουν την αναγνωστική διαδικασία, αλλά και να αναπτύξουν τις δεξιότητες των παιδιών, τόσο μέσα στο σχολείο, όσο και σε εκδηλώσεις, με θέμα το περιβάλλον, έξω από αυτό.

Η Τασούλα Τσιλιμένη με το βιβλίο της «Ένα δέντρο μεγαλώνει παντού» επιθυμεί να αναδείξει την ατομική ευθύνη του καθενός να αλλάξει το αστικό περιβάλλον, στο οποίο ζει και να ξεφύγει από το γκριζο και μουντό χρώμα της μεγαλούπολης. Απομένει, να αφουγκραστούμε το μήνυμά της, να φυτέψουμε, ένα σπόρο, ένα φυτό, ένα δέντρο και να δώσουμε χρώμα τόσο στην πόλη μας, όσο και στη ζωή μας.